A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (második tanács)

2016. december 15.*

„Előzetes döntéshozatal — Személyek szabad mozgása — A munkavállalók jogai — Egyenlő bánásmód — Szociális kedvezmények — Felsőfokú tanulmányokhoz nyújtott pénzügyi támogatás — Rokonsági feltétel — A »gyermek« fogalma — A házastárs vagy a regisztrált élettárs gyermeke — E gyermek eltartásához való hozzájárulás”

A C-401/15–C-403/15. sz. egyesített ügyekben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott három előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyeket a Cour administratif (közigazgatási fellebbviteli bíróság, Luxemburg) a Bírósághoz 2015. július 24-én érkezett, 2015. július 22-i határozataival terjesztett elő az előtte

Noémie Depesme (C-401/15),

Saïd Kerrou (C-401/15),

Adrien Kauffmann (C-402/15),

Maxime Lefort (C-403/15)

és

a **Ministre de l’Enseignement Supérieur et de la Recherche**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (második tanács),

tagjai: M. Ilešič tanácselnök, A. Prechal, A. Rosas (előadó), C. Toader és E. Jarašiūnas bírák,

főtanácsnok: M. Wathelet,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– N. Depesme és S. Kerrou képviseletében P. Peuvrel avocat,

– A. Kauffmann képviseletében S. Jacquet avocat,

– M. Lefort képviseletében S. Coï avocat,

* Az eljárás nyelve: francia.

– a luxemburgi kormány képviseletében D. Holderer, meghatalmazotti minőségben, segítője: P. Kinsch avocat,

– az Európai Bizottság képviseletében D. Martin és M. Kellerbauer, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2016. június 9-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek az EUMSZ 45. cikk és a munkavállalók Unión belüli szabad mozgásáról szóló, 2011. április 5-i 492/2011/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2011. L 141., 1. o.) 7. cikke (2) bekezdésének az értelmezésére irányulnak.

2 E kérelmeket három, egyrészről Noémie Depesme és Saïd Kerrou, Adrien Kauffmann, valamint Maxime Lefort, másrészről a ministre de l'Enseignement Supérieur et de la Recherche (felsőoktatási és kutatási miniszter, Luxemburg, a továbbiakban: miniszter) között annak tárgyában folyamatban lévő eljárásban terjesztették elő, hogy ez utóbbi megtagadta N. Depesme-től, A. Kauffmanntól és M. Lefort-tól, hogy a 2013/2014-es egyetemi tanév vonatkozásában felsőfokú tanulmányok folytatásához nyújtott állami pénzügyi támogatásban részesüljenek.

Jogi háttér

Az uniós jog

3 A munkavállalók Közösségen belüli szabad mozgásáról szóló, 1968. október 15-i 1612/68/EGK tanácsi rendelet (HL 1968. L 257., 2. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 1. kötet, 15. o.) 7. cikke értelmében:

„(1) Valamely tagállamnak egy másik tagállam területén foglalkoztatott állampolgárát a foglalkoztatási- és munkafeltételek tekintetében nem kezelhetik [helyesen: állampolgára a foglalkoztatási- és munkafeltételek tekintetében nem kezelhető] állampolgársága miatt a hazai állampolgároktól eltérő módon, különösen ami a javadalmazást, a munkaviszony megszüntetését és munkanélkülivé válás esetén az újraelhelyezést vagy újrafoglalkoztatást illeti.

(2) A hazai munkavállalókkal azonos szociális és adókedvezményeket élvez. [helyesen: E munkavállaló a hazai munkavállalókkal azonos szociális és adókedvezményeket élvez].

[…]”

4 Az 1612/68 rendelet 10. cikke a következőket írta elő:

„(1) Állampolgárságuktól függetlenül a következők jogosultak azzal a munkavállalóval letelepedni, aki az egyik tagállam állampolgára, és aki egy másik tagállam területén áll alkalmazásban:

a) a munkavállaló házastársa és azok a lemenő egyenes ági rokonaik, akik 21 évnél fiatalabbak vagy a munkavállaló eltartottjai;

[…]”

5 Az 1612/68 irányelv 10. cikkét hatályon kívül helyezte az Unió polgárainak és családtagjaiknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogáról, valamint az 1612/68/EGK rendelet módosításáról, továbbá a 64/221/EGK, a 68/360/EGK, a 72/194/EGK, a 73/148/EGK, a 75/34/EGK, a 75/35/EGK, a 90/364/EGK, a 90/365/EGK és a 93/96/EGK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2004. április 29-i 2004/38/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2004. L 158., 77. o.; helyesbítés: HL 2009. L 274., 47. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 5. kötet, 46. o.).

6 A 2004/38 irányelv (3) és (5) preambulumbekezdése kimondja:

„(3) Az uniós polgárság a tagállamok állampolgárainak alapvető jogállása kell, hogy legyen, mikor a szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogukat gyakorolják. Ezért szükséges a külön a munkavállalókkal, az önálló vállalkozókkal, valamint a diákokkal és más inaktív személyekkel foglalkozó, meglévő közösségi jogi eszközök [helyesen: jogszabályok] egységes szerkezetbe foglalása és felülvizsgálata valamennyi uniós polgár szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogának egyszerűsítése és megerősítése érdekében.

[…]

(5) A tagállamok területén való szabad mozgás és tartózkodás valamennyi uniós polgárt megillető jogát, ha azt a szabadság és méltóság objektív feltételei mellett gyakorolják [helyesen: e jognak a szabadság és a méltóság objektív feltételei mellett történő gyakorlásának a lehetővé tétele érdekében], a családtagok számára is biztosítani kell, állampolgárságukra tekintet nélkül. Ezen irányelv alkalmazásában a »családtag« fogalma magában foglalja a regisztrált élettársat is, ha a fogadó állam a házassággal egyenértékűnek tekinti a regisztrált élettársi kapcsolatot.”

7 Az említett irányelv 2. cikke előírja:

„Ezen irányelv alkalmazásában:

[…]

2) »családtag«:
   a) a házastárs;
   b) az uniós polgár élettársa, akivel egy tagállam jogszabályai alapján létrejött regisztrált élettársi kapcsolatban él, ha a fogadó tagállam jogszabályai a regisztrált élettársi kapcsolatot a házassággal egyenértékűnek tekintik, és a fogadó tagállam vonatkozó jogszabályaiban megállapított feltételekkel összhangban;
   c) az uniós polgár, házastársa, vagy a b) pontban meghatározott élettársa egyenes ági leszármazottai, akik 21. életévüket nem töltötték be, vagy eltartottak;

[…]

[…]”

8 Az 1612/2000 rendeletet 2011. június 16-i hatállyal hatályon kívül helyezte a 492/2011 rendelet, és felváltotta. A 492/2011 rendelet 7. cikke átvette az 1612/68 rendelet 7. cikkének megszövegezését.

9 A munkavállalók szabad mozgásával összefüggésben a munkavállalóknak biztosított jogok gyakorlását megkönnyítő intézkedésekről szóló, 2014. április 16-i 2014/54/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2014. L 128., 8. o.) (1) preambulumbekezdése ekképpen került megfogalmazásra:

„A munkavállalók szabad mozgása az uniós polgárok egyik alapvető szabadsága és a belső piac egyik alappillére, amelyet az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 45. cikke foglal magában. Érvényesítését uniós jogszabályok teszik lehetővé, amelyek az uniós polgárok és családtagjaik számára biztosított jogok teljes körű gyakorlásának szavatolását célozzák. A »családtag« kifejezést a [2004/38/EK] irányelvben [helyesen: irányelv 2. cikkének 2. pontjában] […] meghatározott kifejezésével megegyezően kell értelmezni, amely vonatkozik a határ menti munkavállalók családtagjaira is.”

10 Ezen irányelv 1. cikke ekképpen rendelkezik:

„Ez az irányelv rendelkezéseket állapít meg az EUMSZ 45. cikke és a [492/2011] rendelet 1–10. cikke által biztosított jogok egységes alkalmazásának és gyakorlati érvényesítésének az elősegítése érdekében. Ezen irányelv az említett jogokat gyakorló uniós polgárokra és családtagjaikra (a továbbiakban: az uniós munkavállalók és családtagjaik) alkalmazandó.”

11 Az említett irányelv 2. cikke szerint:

„(1) Az irányelv a munkavállalók szabad mozgásának a következő, a [492/2011] rendelet 1–10. cikkében említett szempontjaira alkalmazandó:

[…]

c) a szociális és az adókedvezményekhez való hozzáférés;

[…]

(2) Ennek az irányelvnek a hatálya megegyezik a [492/2011] rendelet hatályával.”

A luxemburgi jog

12 A felsőfokú tanulmányokhoz nyújtott állami pénzügyi támogatást az alapeljárás tényállásának idején a 2013. július 19-i törvény (Mémorial A 2013, 3214. o.) által módosított loi du 2000. június 22 concernant l’aide financière de l’État pour études supérieures (a felsőfokú tanulmányokhoz nyújtott állami pénzügyi támogatásról szóló, 2000. június 22-i törvény; Mémorial A 2000, 1106. o., a továbbiakban: módosított 2000. június 22-i törvény) szabályozta.

13 A 2013. július 19-i törvény, amelyet a 2013. június 20-i Giersch és társai ítéletnek (C-20/12, EU:C:2013:411) való megfelelés érdekében fogadtak el, és amelynek a 2000. június 22-i törvényt érintő módosításai csupán a 2013/2014-es egyetemi tanévre vonatkoztak, ez utóbbi törvényt a 2a. cikkel egészítette ki.

14 A módosított 2000. június 22-i törvény 2a. cikke ekképpen került megfogalmazásra:

„A Luxemburgi Nagyhercegségben tartózkodási hellyel nem rendelkező hallgató is részesülhet felsőfokú tanulmányokhoz nyújtott pénzügyi támogatásban, amennyiben olyan luxemburgi vagy európai uniós állampolgár, vagy az [1992. május 2-i] Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodáshoz [HL 1994. L 1., 3. o.] csatlakozott egyéb állam, illetve a Svájci Államszövetség állampolgárának gyermeke, aki Luxemburgban dolgozik vagy ott végez tevékenységet, és a felsőfokú tanulmányokhoz nyújtott pénzügyi támogatás hallgató általi kérelmezésének időpontjában ezt a munkavállalót legalább öt éve megszakítás nélkül Luxemburgban foglalkoztatták vagy ott folytatta tevékenységét. A luxemburgi

munkavégzés időtartamának a mindenkor hatályos törvény vagy kollektív megállapodás alapján a vállalatnál alkalmazandó rendes munkaidő legalább felét el kell érnie. Az önálló vállalkozónak a Code de la sécurité sociale (a szociális biztonságról szóló törvénykönyv) 1. cikkének 4. pontja értelmében a felsőfokú tanulmányokhoz nyújtott pénzügyi támogatás iránti kérelmet megelőzően öt évig folyamatos és kötelező jelleggel a Luxemburgi Nagyhercegségben kell biztosítottnak lennie."

15 A módosított 2000. június 22-i törvényt hatályon kívül helyezte a loi du 24 juillet 2014 concernant l'aide financière de l'État pour études supérieures (a felsőoktatási tanulmányokhoz nyújtott állami pénzügyi támogatásokról szóló, 2014. július 24-i törvény, Mémorial A 2014, 2188. o.).

16 Ez utóbbi törvény 3. cikke a következőket írja elő:

„Felsőfokú tanulmányokhoz nyújtott állami pénzügyi támogatásban részesülhetnek azok a 2. cikkben meghatározott hallgatók és tanulók (a továbbiakban: hallgató), akik a következő feltételek valamelyikét teljesítik:

[…]

(5) a Luxemburgi Nagyhercegségben tartózkodási hellyel nem rendelkező hallgatók esetében:

[…]

b) a felsőfokú tanulmányokhoz nyújtott pénzügyi támogatás hallgató általi kérelmezésének időpontjában olyan luxemburgi állampolgár vagy európai uniós polgár, avagy az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodáshoz csatlakozott egyéb állam, illetve a Svájci Államszövetség állampolgárságával rendelkező munkavállaló gyermeke, aki a Luxemburgi Nagyhercegségben dolgozik, vagy ott végez kereső tevékenységet, feltéve, hogy e munkavállaló továbbra is hozzájárul a hallgató megélhetéséhez, valamint a felsőfokú tanulmányokhoz nyújtott pénzügyi támogatás hallgató általi kérelmezésének időpontjában ezt a munkavállalót legalább a felsőfokú tanulmányokhoz nyújtott pénzügyi támogatás benyújtásának időpontjától visszamenőlegesen számított hétéves referencia-időszak folyamán öt évig a Luxemburgi Nagyhercegségben foglalkoztatták, vagy ott folytatta tevékenységét, vagy ettől eltérve olyan személy, aki a tevékenység megszűnésének időpontjában megfelel a fent rögzített, hét évből öt évre vonatkozó feltételnek.

[…]"

Az alapeljárások és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

17 Az alapeljárások tárgya a módosított 2000. június 22-i törvény által ahhoz előírt feltételek, hogy a luxemburgi állam a 2013/2014-es egyetemi tanév vonatkozásában felsőoktatási tanulmányok folytatásához nyújtott pénzügyi támogatásban részesítse a luxemburgi tartózkodási hellyel nem rendelkező hallgatókat.

18 Az említett törvénynek megfelelően e támogatásokat azon hallgatóknak nyújtják, akik nem rendelkeznek luxemburgi tartózkodási hellyel, azzal a feltétellel egyfelől, hogy luxemburgi állampolgár vagy uniós polgár munkavállaló vagy önálló vállalkozó gyermekei, másfelől hogy ezt a munkavállalót a támogatás iránti kérelem benyújtásának időpontjában legalább öt éve megszakítás nélkül Luxemburgban foglalkoztatták, vagy ott folytatta tevékenységét.

19 Nem vitatott, hogy N. Depesme és A. Kauffmann, akik francia állampolgárok és Franciaországban rendelkeznek tartózkodási hellyel, valamint M. Lefort, aki belga állampolgár és Belgiumban rendelkezik tartózkodási hellyel, állami pénzügyi támogatás iránti kérelmet nyújtottak be a 2013/2014-es egyetemi tanév vonatkozásában a luxemburgi hatóságokhoz, az előbbiek franciaországi, az utóbbi belgiumi felsőoktatási tanulmányok folytatása érdekében.

20 2013. szeptember 26-i, 2013. október 17-i és 2013. november 12-i levelében a miniszter elutasította e kérelmeket abból az okból, hogy N. Depesme, A. Kauffmann és M. Lefort nem teljesítette a módosított 2000. június 22-i törvény által előírt feltételeket.

21 Kitűnik a három előzetes döntéshozatalra utaló határozatból, hogy a szóban forgó hallgatók a támogatás iránti kérelmük benyújtása tekintetében mindhárman kizárólag mostohaapjuk luxemburgi munkavállalói minőségére hivatkoztak. A miniszter ekkor úgy ítélte meg, hogy N. Depesme, A. Kauffmann és M. Lefort a módosított 2000. június 20-i törvény 2a. cikkben előírt feltételnek megfelelően nem minősülhetnek határ menti ingázó munkavállaló „gyermekeinek”, mivel csupán mostohaapáik dolgoztak Luxemburgban.

22 N. Depesme 2013. december 20-án keresetet nyújtott be a tribunal administratif de Luxembourg-hoz (luxemburgi közigazgatási bíróság) az őt érintő miniszteri elutasító határozat megsemmisítése iránt. Mostohaapja, S. Kerrou, luxemburgi munkavállalói minőségére hivatkozva, illetve azt állítva, hogy ő gondoskodik N. Depesme eltartásáról, önkéntesen beavatkozott az ez utóbbi által indított eljárásba.

23 2014. január 29-én és 2014. április 25-én M. Lefort és A. Kauffmann is hasonló kereseteket nyújtottak be e bíróság előtt az őket érintő elutasító határozatokkal szemben.

24 2015. január 5-i ítéleteivel a tribunal administratif de Luxembourg (luxemburgi közigazgatási bíróság) N. Depesme és S. Kerrou, valamint A. Kauffmann és M. Lefort kereseteit elfogadhatónak, de megalapozatlannak nyilvánította.

25 N. Depesme és S. Kerrou, valamint A. Kauffmann és M. Lefort fellebbezéssel éltek ezen ítéletekkel szemben a kérdést előterjesztő bíróság előtt.

26 N. Depesme és S. Kerrou többek között előadták, hogy S. Kerrou, aki tizennégy éve határ menti ingázó munkavállaló Luxemburgban, 2006. május 24-én feleségül vette N. Depesme anyját, és hogy azóta ők hárman egy háztartásban élnek. S. Kerrou állítólag hozzájárul felesége gyermekének eltartásához, beleértve e gyermek felsőfokú tanulmányait is, és mostohalánya után luxemburgi családi támogatásban részesült ez utóbbi felsőfokú tanulmányainak megkezdése előtt.

27 A. Kauffmann előadja, hogy a szülei 2003 óta külön élnek és 2005. június 20-án elváltak, a pár gyermekeinek kizárólagos felügyeleti jogát pedig az anyának ítélték. A. Kauffmann ismerteti, hogy anyja 2007. március 10-én férjhez ment P. Kiefer luxemburgi határ menti ingázó munkavállalóhoz, akivel azóta A. Kauffmann közös háztartásban él. Ez utóbbi állítása szerint P. Kiefer gondoskodott eltartásáról és taníttatásáról, és luxemburgi családi támogatást is kapott utána.

28 M. Lefort előadja, hogy apja elhunyt, továbbá hogy anyja újraházasodott a több mint öt éve Luxemburgban határ menti ingázó munkavállalóként dolgozó X. Terwoigne-nyal, és hogy e házasság időpontja óta anyjával és mostohaapjával közös háztartásban él. Állítása szerint X. Terwoigne hozzájárul a háztartás költségeihez, valamint gondoskodik az M. Lefort felsőfokú tanulmányaival kapcsolatos kiadásokról is.

29 A luxemburgi állam ellenben a közigazgatási bíróság 2015. január 5-i ítéleteinek helybenhagyását kéri, és arra hivatkozik, hogy N. Depesme, A. Kauffmann, valamint M. Lefort jogi értelemben nem gyermekei mostohaapáiknak.

30 A Cour administratif (közigazgatási fellebbviteli bíróság) hangsúlyozza, hogy a módosított 2000. június 22-i törvény 2a. cikkében szereplő rokonsági feltételt a 2013. június 20-i Giersch és társai ítélet (C-20/12, EU:C:2013:411) figyelembevétele érdekében illesztették be.

31 A kérdést előterjesztő bíróság szerint az előtte folyamatban lévő három jogvita megoldása attól függ, hogy hogyan kell értelmezni a módosított 2000. június 22-i törvény 2a. cikkének értelmében véve a határ menti ingázó munkavállaló „gyermekének” fogalmát, figyelembe véve ezen ítéletet és a hátrányos megkülönböztetés tilalmának a 492/2011 rendelet 7. cikkének (2) bekezdésében előírt elve tiszteletben tartását. E bíróság ekképpen kifejti, hogy „az [ezen ítélet] által hangsúlyozott releváns szempont a Luxemburgi Nagyhercegségben felsőfokú tanulmányokhoz nyújtott pénzügyi támogatást kérelmező, tartózkodási hellyel nem rendelkező hallgató luxemburgi társadalomhoz vagy munkaerőpiachoz való kötődésének valós mértéke”. Abban az esetben, ha ez a kötődés nem közvetlenül a hallgatótól ered, mivel ő nem rendelkezik tartózkodási hellyel, hanem az adott határ menti ingázó munkavállalótól, e bíróság kérdése arra vonatkozik, hogy melyik – akár szigorúan jogi, akár inkább gazdasági – felfogást kell követni a felsőfokú tanulmányokhoz nyújtott állami pénzügyi támogatást kérelmező hallgató és a határ menti ingázó munkavállaló közötti rokonsági kapcsolattal összefüggésben. Véleménye szerint *a priori* e két felfogás képzelhető el. Abban az esetben, ha a módosított 2000. június 22-i törvény értelmében vett „gyermek” fogalma az eltartott gyermekre utal, akkor felmerül a kérdés, hogy adott esetben mennyire bír befolyással az, hogy a határ menti ingázó munkavállaló milyen mértékben tartja el a hallgatót. A Cour administratif (közigazgatási fellebbviteli bíróság) pontosítja, hogy e kérdés annak összehasonlítására irányul, hogy milyen mértékben tartja el a hallgatót egyfelől a határ menti ingázó munkavállaló, másfelől a szülője, illetve a szülei. Végül e bíróság annak kapcsán fogalmaz meg kérdést, hogy milyen jelentősége van a határ menti ingázó munkavállaló és a hallgató egyik szülője közötti kapcsolat erősségének.

32 E körülmények között a Cour administratif (közigazgatási fellebbviteli bíróság) felfüggesztette az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából az alábbi, a C-401/15–C-403/15. sz. ügyekben azonos módon megfogalmazott – a C-403/15. sz. ügyben szögletes zárójelben jelzett kiegészítéssel ellátott – kérdést terjesztette a Bíróság elé:

„A hátrányos megkülönböztetés tilalmára vonatkozó követelmények megfelelő teljesítése érdekében a [492/2011 rendelet] 7. cikke (2) bekezdésének és az EUMSZ 45. cikk (2) bekezdésének rendelkezései tekintetében [C-403/15. sz. ügy: »az Európai Unió Alapjogi Chartája 33. cikkének (1) bekezdésére és adott esetben 7. cikkére figyelemmel«], és a belföldi tartózkodási hellyel nem rendelkező, felsőfokú tanulmányokhoz nyújtott pénzügyi támogatást igénylő felsőoktatási hallgatót Luxemburg – amely tagállamban a határ menti ingázó munkavállalót foglalkoztatták, illetve amelyben tevékenységét a [módosított 2000. június 22-i törvénybe] az Európai Unió Bírósága [Giersch és társai, C-20/12, EU:C:2013:411 ügyben] 2013. június 20-án hozott ítéletének közvetlen következményeként beillesztett 2a. cikk feltételei szerint végezte – társadalmához és munkaerőpiacához kapcsoló kötődés valódi foka figyelembevétele mellett

– úgy kell-e tekinteni az említett hallgatóra vonatkozó azon követelményt, hogy az említett határ menti ingázó munkavállaló »gyermekének« kell lennie, mint amely egyenértékű azzal, hogy ő az »első fokú egyenes ági leszármazottja, akinek a hozzá fűződő rokonsági viszonya jogilag bizonyított«, és hogy a hangsúly a hallgató és a határ menti ingázó munkavállaló közötti rokonsági kapcsolaton van, amely feltételezhetően megalapozza a fent említett kötődést, vagy

– arra kell-e a hangsúlyt fektetni, hogy a határ menti ingázó munkavállaló »továbbra is biztosítja a hallgató eltartását« anélkül, hogy szükségszerűen jogi értelemben vett rokonsági kapcsolat fűzné a hallgatóhoz, többek között azáltal, hogy elegendő mértékű életközösségbeli kapcsolat áll fenn közte és a hallgató valamely olyan szülője között, akinek jogilag megalapozott rokonsági kapcsolata van a hallgatóval?

E második nézőpontból tekintve, ha a határ menti ingázó munkavállaló – feltételezhetően nem kötelező – hozzájárulása nem kizárólagos, hanem párhuzamosan áll fenn a szülő vagy szülők hozzájárulásával, akik a hallgatóval rokonsági kapcsolatban állnak, és ezáltal vele szemben főszabály szerint törvényes tartási kötelezettség terheli őket, meg kell-e annak felelnie bizonyos tartalmi szempontoknak?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

33 Kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy az EUMSZ 45. cikket és a 492/2011 rendelet 7. cikkének (2) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy a határ menti ingázó munkavállaló gyermeke, aki közvetve részesülhet a 492/2011 rendelet 7. cikkének (2) bekezdésében szereplő szociális kedvezményekben – mint amilyen például a tanulmányok finanszírozása valamely tagállam által az ezen államban tevékenységet végző, vagy ott korábban tevékenységet végző munkavállalók gyermekei részére – kizárólag azt a gyermeket jelenti, aki rokonsági kapcsolatban áll e munkavállalóval, vagy az említett munkavállaló házastársának, illetve regisztrált élettársának gyermekét is. Ez utóbbi esetben a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azzal kapcsolatban tesz fel kérdést, hogy az, hogy a határ menti ingázó munkavállaló milyen mértékben járul hozzá e gyermek eltartásához, mennyiben befolyásolja ez utóbbi azon jogát, hogy az alapügyben szóban forgóhoz hasonló, felsőoktatási tanulmányokhoz nyújtott pénzügyi támogatásban részesüljön.

34 Először is emlékeztetni kell arra, hogy az EUMSZ 45. cikk (2) bekezdése értelmében a munkavállalók szabad mozgása magában foglalja az állampolgárság alapján történő minden megkülönböztetés megszüntetését a tagállamok munkavállalói között a foglalkoztatás, a javadalmazás, valamint az egyéb munka- és foglalkoztatási feltételek tekintetében (2013. június 20-i Giersch és társai ítélet, C-20/12, EU:C:2013:411, 34. pont).

35 A Bíróság úgy ítélte meg, hogy az 1612/68 rendelet 7. cikkének (2) bekezdése – amelynek megszövegezését átvette a 492/2011 rendelet 7. cikkének (2) bekezdése – az egyenlő bánásmód EUMSZ 45. cikk (2) bekezdésében foglalt szabályának különös kifejeződése a szociális kedvezmények nyújtásának sajátos területén, és azt ugyanúgy kell értelmezni, mint ez utóbbi rendelkezést (lásd: 2006. február 23-i Bizottság kontra Spanyolország ítélet, C-205/04, nem tették közzé, EU:C:2006:137, 15. pont; 2007. szeptember 11-i Hendrix-ítélet, C-287/05, EU:C:2007:494, 53. pont; 2013. június 20-i Giersch és társai ítélet, C-20/12, EU:C:2013:411, 35. pont).

36 Az 1612/68 rendelet 7. cikkének (2) bekezdése, illetve a 492/2011 rendelet 7. cikkének (2) bekezdése szerint valamely tagállamnak valamely másik tagállam területén foglalkoztatott állampolgára a hazai munkavállalókkal azonos szociális és adókedvezményeket élvez.

37 A Bíróság az 1612/68 rendelet 7. cikkének (2) bekezdése kapcsán ismételten úgy ítélte meg, hogy erre a rendelkezésre éppúgy hivatkozhatnak a valamely befogadó tagállamban élő migráns munkavállalók, mint a határ menti ingázó munkavállalók, akik ugyan ez utóbbi tagállamban folytatnak kereső tevékenységet, egy másik tagállamban rendelkeznek tartózkodási hellyel (lásd: 2007. július 18-i Geven -ítélet, C-213/05, EU:C:2007:438, 15. pont; 2012. június 14-i Bizottság kontra Hollandia ítélet, C-542/09, EU:C:2012:346, 33. pont; 2013. június 20-i Giersch és társai ítélet, C-20/12, EU:C:2013:411, 37. pont; 2016. december 14-i, Bragança Linares Verruga és társai ítélet, C-238/15, EU:C:2016:949, 39. pont).

38 Ezenkívül az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a szakmai képesítéssel záruló egyetemi tanulmányok folytatásához nyújtott megélhetési és tanulmányi költségek fedezésére szolgáló támogatás az 1612/68 rendelet 7. cikkének (2) bekezdése értelmében vett szociális kedvezménynek minősül (2013. június 20-i Giersch és társai ítélet, C-20/12, EU:C:2013:411, 38. pont; 2016. december 14-i, Bragança Linares Verruga és társai ítélet, C-238/15, EU:C:2016:949, 40. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

39 A Bíróság azt is kimondta, hogy a valamely tagállam által a munkavállaló gyermekeinek nyújtott tanulmányi támogatás a migráns munkavállaló esetében az 1612/68 rendelet említett 7. cikke (2) bekezdésének értelmében vett szociális kedvezménynek minősül, ha továbbra is e munkavállaló gondoskodik a gyermek ellátásáról (2013. június 20-i Giersch és társai ítélet, C-20/12, EU:C:2013:411, 39. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

40 Egyébiránt a Bíróság ítélkezési gyakorlata értelmében a migráns munkavállaló családtagjai az e munkavállalót az 1612/68 rendelet 7. cikkének (2) bekezdése alapján megillető egyenlő bánásmód közvetett kedvezményezettjei. Mivel a migráns munkavállaló gyermekének nyújtott tanulmányi támogatás a migráns munkavállaló számára szociális kedvezménynek minősül, e gyermek maga hivatkozhat e rendelkezésre e támogatás megszerzése érdekében, ha a nemzeti jog értelmében azt közvetlenül a hallgatónak nyújtják (2013. június 20-i Giersch és társai ítélet, C-20/12, EU:C:2013:411, 40. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

41 Az alapügyekben luxemburgi tartózkodási hellyel nem rendelkező hallgatók nyújtottak be fellebbezéseket a kérdést előterjesztő bírósághoz, miután e tagállam megtagadta tőlük a felsőoktatási tanulmányokhoz nyújtott állami pénzügyi támogatásban való részesülést. E hallgatók úgy vélik, hogy részesülhetnek e támogatásban, mivel családi kötelék áll fenn köztük és egy határ menti ingázó munkavállaló között, aki jóllehet nem az apjuk, szüleik válását – illetve M. Lefort esetében apja halálát – követően anyjuk házastársa lett.

42 Meg kell ekképpen vizsgálni, hogy a „migráns munkavállaló gyermeke” kifejezés, abban az értelmében, amelyben azt a Bíróságnak az 1612/68 rendelet 7. cikkének (2) bekezdésével kapcsolatos ítélkezési gyakorlatában – amely átültethető a 492/2011 rendelet 7. cikkének (2) bekezdésére –, és különösen a 2013. június 20-i Giersch és társai ítéletben (C-20/12, EU:C:2013:411) használják, magában foglalja-e a házastárs vagy az e munkavállaló nemzeti joga szerint elismert élettárs gyermekeit.

43 E tekintetben meg kell jegyezni, hogy az 1612/68 rendeletnek a 2004/38 irányelv által hatályon kívül helyezett 10. cikke (1) bekezdésének a) pontja úgy rendelkezett, hogy a munkavállaló házastársa és „azok a lemenő egyenes ági rokonaik, akik 21 évnél fiatalabbak vagy a munkavállaló eltartottjai”, állampolgárságuktól függetlenül jogosultak voltak azzal a munkavállalóval letelepedni, aki az egyik tagállam állampolgára, és aki egy másik tagállam területén áll alkalmazásban.

44 A Bíróság úgy értelmezte ezt a rendelkezést, hogy az említett munkavállalóval való letelepedés joga mind e munkavállaló, mind a házastársa lemenő egyenes ági rokonait megilleti. Ugyanis a szóban forgó rendelkezés megszorító értelmezése, miszerint kizárólag a migráns munkavállaló és házastársa közös gyermekeit illeti meg e jog, ellentétes lenne az 1612/68 rendeletnek a migráns munkavállalók családtagjainak beilleszkedésére irányuló céljával (lásd ebben az értelemben: Baumbast és R ítélet, C-413/99, EU:C:2002:493, 57. pont).

45 Ezenkívül a Bíróságnak már volt alkalma megállapítani, hogy valamely munkavállalónak azon családtagjai, akiket közvetve megillet az 1612/68 rendelet 7. cikke által a migráns munkavállalók esetében elismert egyenlő bánásmód, az 1612/68 rendelet 10. cikkének értelmében vett családtagok (lásd ebben az értelemben: 1987. június 18-i Lebon-ítélet, 316/85, EU:C:1987:302, 12. pont).

46 Meg kell állapítani, hogy az 1612/68 rendelet 10. cikkét hatályon kívül helyezte a 2004/38 irányelv, abból az okból, hogy az uniós jogalkotó egyetlen jogszabályban kívánta kodifikálni a munkavállalók, az önálló vállalkozók, a hallgatók és más munkanélküli személyek családegyesítéshez való jogát, annak egyszerűsítése és megerősítése érdekében.

47 E reform keretében a jogalkotó ezen irányelv 2. cikke 2. pontjának c) alpontjában a Bíróságnak az 1612/68 rendelet kapcsán meghatározott „családtag” fogalmát vette át, pontosítva, hogy azt úgy kell értelmezni, mint amely magában foglalja e polgár egyenes ági leszármazottait, akik 21. életévüket nem töltötték be, vagy e polgár eltartottjait, és a „házastársa, vagy […] élettársa egyenes ági leszármazottai[t]”.

48 Amint azt a főtanácsnok az indítványának 43. pontjában megjegyezte, a 2013. június 20-i Giersch és társai ítélet (C-20/12, EU:C:2013:411) és az ott használt „gyermek” fogalma a jelen ítélet 42–47. pontjában bemutatott ítélkezési gyakorlat és szabályozás e kontextusába illeszkedik (C-20/12, EU:C:2013:411).

49 Kitűnik ekképpen, hogy a „migráns munkavállaló gyermeke” kifejezést a Bíróságnak az 1612/68 rendelet 7. cikkének (2) bekezdésével kapcsolatos ítélkezési gyakorlatában alkalmazott értelmében úgy kell értelmezni, mint amely magában foglalja e munkavállaló házastársának vagy a nemzeti jog szerint elismert élettársának gyermekeit.

50 A luxemburgi kormány azon érve, amely szerint a 2004/38 irányelv kizárólag az uniós polgárok és családtagjaik tagállamok területén belüli szabad mozgására és tartózkodására vonatkozik, nem pedig a határ menti ingázó munkavállalóknak a 492/2011 rendelet 7. cikkének (2) bekezdésében előírt azon jogára, hogy ugyanolyan szociális kedvezményekben részesüljenek, mint a hazai munkavállalók, nem olyan jellegű, amely ezen értelmezést cáfolhatná.

51 Ugyanis az uniós jogszabályoknak a jelen ítélet 46. és 47. pontjában említett fejlődéséből, valamint abból a tényből, hogy a 492/2011 rendelet csupán átvette az 1612/68 rendelet 7. cikkének (2) bekezdését, változtatás nélkül, az következik, hogy azok a családtagok, akiket a 492/2011 rendelet alapján közvetve megillethet az egyenlő bánásmód, a 2004/38 irányelv értelmében vett családtagok. Egyetlen körülmény sem enged arra következtetni, hogy az uniós jogalkotó a családtagokat illetően merev különbséget akart tenni a 2004/38 irányelv, illetve a 492/2011 rendelet hatálya között, amely szerint az uniós polgárnak a 2004/38 irányelv értelmében vett családtagjai nem szükségszerűen ugyanazok a személyek, mint ezen állampolgár családtagjai olyankor, ha ez utóbbiról munkavállalói minőségében van szó.

52 Egyébiránt azt a tényt, hogy a „határ menti ingázó munkavállaló gyermeke” kifejezést – amely gyermeket megillethet a 492/2011 rendelet 7. cikkének (2) bekezdésében szereplő egyenlő bánásmód elve – a Bíróság 1612/68 rendelettel kapcsolatos ítélkezési gyakorlatában meghatározott, majd a 2004/38 irányelv 2. cikkében átvett „családtag” fogalmának fényében kell értelmezni, alátámasztja a 2014/54 irányelv, amelynek átültetési határideje 2016. május 21-én lejárt.

53 Ugyanis kitűnik a 2014/54 irányelv (1) preambulumbekezdéséből – amelynek értelmében a munkavállalók szabad mozgásának „[é]rvényesítését uniós jogszabályok teszik lehetővé, amelyek az uniós polgárok és családtagjaik számára biztosított jogok teljes körű gyakorlásának szavatolását célozzák” –, hogy „[a] »családtag« kifejezést a [2004/38] irányelv 2. cikkének 2. pontjában […] meghatározott kifejezésével megegyezően kell értelmezni, amely vonatkozik a határ menti munkavállalók családtagjaira is.”

54 Márpedig a 2014/54 irányelv 2. cikkének (2) bekezdése szerint annak hatálya megegyezik a 492/2011 rendelet hatályával. A 2014/54 irányelv 1. cikke értelmében annak célja egyébiránt az, hogy az EUMSZ 45. cikk és a 492/2011 rendelet 1–10. cikke által biztosított jogok egységes alkalmazását és gyakorlati érvényesítését elősegítse.

55 Amennyiben a fogadó tagállam társadalmához elégséges mértékben kötődő határ menti ingázó munkavállaló házastársának vagy a szóban forgó fogadó állam által elismert élettársának gyermekei megfelelnek az ilyen munkavállaló „családtagjának” a 2004/38 irányelv 2. cikke 2. pontjának c) alpontjának értelmében vett meghatározásának, megállapítható, hogy e gyermekek a munkavállaló

gyermekeinek minősülhetnek annak érdekében, hogy megillesse őket a felsőfokú tanulmányokhoz nyújtott állami pénzügyi támogatásban részesülés joga, amely a 492/2011 rendelet 7. cikke (2) bekezdésének értelmében vett szociális kedvezménynek minősül.

56 A kérdést előterjesztő bíróság arra vonatkozóan is tesz fel kérdést lényegében, hogy az, hogy a határ menti ingázó munkavállaló milyen mértékben járul hozzá a házastársa gyermekének eltartásához, mennyiben befolyásolja ez utóbbi azon jogát, hogy az alapügyben szóban forgóhoz hasonló pénzügyi támogatásban részesüljön.

57 E tekintetben kitűnik a jelen ítélet 39. pontjában említett ítélkezési gyakorlatból, hogy akkor minősül a valamely tagállam által a gyermeknek nyújtott tanulmányi támogatás a migráns munkavállaló esetében az 1612/68 rendelet 7. cikke (2) bekezdésének értelmében vett szociális kedvezménynek, ha e munkavállaló továbbra is gondoskodik a gyermek ellátásáról. Ezenkívül meg kell jegyezni, hogy az 1612/68 rendeletnek a 2004/38 irányelv által hatályon kívül helyezett 10. cikke úgy rendelkezett, hogy „a munkavállaló házastársa és azok a lemenő egyenes ági rokonaik, akik 21 évnél fiatalabbak vagy a munkavállaló eltartottjai”, állampolgárságuktól függetlenül jogosultak voltak azzal a munkavállalóval letelepedni, aki az egyik tagállam állampolgára, és aki egy másik tagállam területén áll alkalmazásban. Az uniós jogalkotó a 2004/38 irányelvben azt is kimondja, hogy ezen irányelv 2. cikke 2. pontjának c) alpontja értelmében vett „családtagoknak” minősülnek „az uniós polgár, házastársa, vagy [elismert] élettársa egyenes ági leszármazottai, akik 21. életévüket nem töltötték be, vagy eltartottak”.

58 A Bíróság úgy ítélte meg, hogy az 1612/68 rendelet 10. cikkének értelmében vett, eltartott családtagi minőség nem feltételezi az eltartásra való jogosultságot. Ha ez így lenne, az e rendelkezés által szabályozott családegyesítés a tagállamonként eltérő nemzeti szabályozástól függene, ami az uniós jog nem egységes alkalmazásához vezetne. A Bíróság ekképpen úgy értelmezte az 1612/68 rendelet 10. cikkének (1) és (2) bekezdését, hogy az eltartott családtagi minőség ténybeli helyzetből ered. Egy olyan családtagról van szó, akinek támogatását a munkavállaló biztosítja, anélkül hogy szükséges lenne vizsgálni e támogatás igénybevételének okait, és azt, hogy az érintett képes lenne–e javadalmazással járó munkavégzéssel fedezni saját szükségleteit. Ezt az értelmezést követeli meg az az elv, amely szerint az Unió egyik alapját képező, a munkavállalók szabad mozgását biztosító rendelkezéseket tágan kell értelmezni (lásd ebben az értelemben: 1987. június 18-i Lebon-ítélet, 316/85, EU:C:1987:302, 21–23. pont).

59 Márpedig, amint azt a főtanácsnok az indítványának 67. pontjában megállapította, ez az értelmezés alkalmazandó akkor is, ha a határ menti ingázó munkavállalónak a házastársa vagy az elismert élettársa gyermekeinek eltartásához való hozzájárulásáról van szó.

60 Meg kell tehát állapítani a jelen esetben, hogy az eltartott családtagi minőség olyan ténybeli helyzetből ered, amelyet a tagállamnak, és adott esetben a nemzeti bíróságoknak kell vizsgálniuk. A határ menti ingázó munkavállaló eltartott családtagjának e minősége, ha az e munkavállaló házastársa vagy elismert élettársa gyermekének helyzetére vonatkozik, ekképpen objektív körülményekből tűnhet ki, például, ha e munkavállalónak és a hallgatónak közös lakóhelye van, anélkül hogy meg kellene határozni, hogy miért járul hozzá a határ menti ingázó munkavállaló a hallgató eltartásához, vagy anélkül hogy pontosan számszerűsíteni kellene e hozzájárulás mértékét.

61 A luxemburgi kormány viszont azzal érvel, hogy nehéz lenne megkövetelni az illetékes hatóságtól, hogy minden esetben vizsgálja, hogy a határ menti ingázó munkavállaló, az alapügyben szóban forgó pénzügyi támogatás nyújtását igénylő hallgató mostohaapja hozzájárul-e, és ha igen, milyen mértékben e hallgató eltartásához.

62 Márpedig egyfelől meg kell állapítani, hogy az uniós jogalkotó úgy tekinti, hogy a gyermekek eltartását 21 éves korig vélelmezik, amint az különösen a 2004/38 irányelv 2. cikke 2. pontjának c) alpontjából következik.

63 Másfelől, kitűnik a Bíróság rendelkezésére álló iratokból, hogy a luxemburgi jogalkotó a 2014/2015-ös egyetemi tanévtől alkalmazandó 2014. július 24-i törvény 3. cikkében maga is ahhoz a feltételhez kötötte a felsőfokú tanulmányokhoz nyújtott állami pénzügyi támogatás biztosítását, hogy a munkavállaló „továbbra is hozzájárul a hallgató megélhetéséhez”. A luxemburgi kormány következésképpen nem hivatkozhat érvényesen arra, hogy a hatóságok nem tudják ellenőrizni a hallgató eltartásához való hozzájárulásra vonatkozó feltételt.

64 A fenti megfontolások összességére tekintettel azt kell válaszolni a feltett kérdésre, hogy az EUMSZ 45. cikket és a 492/2011 rendelet 7. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a határ menti ingázó munkavállaló gyermeke, aki közvetve részesülhet az ez utóbbi rendelkezésben szereplő szociális kedvezményekben – mint amilyen például a tanulmányok finanszírozása valamely tagállam által az ezen államban tevékenységet végző, vagy ott korábban tevékenységet végző munkavállalók gyermekei részére – nem kizárólag azt a gyermeket jelenti, aki rokonsági kapcsolatban áll e munkavállalóval, hanem az említett munkavállaló házastársának, illetve regisztrált élettársának gyermekét is, ha e munkavállaló hozzájárul e gyermek eltartásához. Ez utóbbi követelmény olyan ténybeli helyzetből ered, amelyet a hatóságoknak és adott esetben a nemzeti bíróságoknak kell vizsgálniuk, anélkül hogy meg kellene határozniuk e hozzájárulás okait, vagy számszerűsíteniük kellene annak pontos mértékét.

A költségekről

65 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (második tanács) a következőképpen határozott:

Az EUMSZ 45. cikket és a munkavállalók Unión belüli szabad mozgásáról szóló, 2011. április 5-i 492/2011/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet 7. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a határ menti ingázó munkavállaló gyermeke, aki közvetve részesülhet az ez utóbbi rendelkezésben szereplő szociális kedvezményekben – mint amilyen például a tanulmányok finanszírozása valamely tagállam által az ezen államban tevékenységet végző, vagy ott korábban tevékenységet végző munkavállalók gyermekei részére – nem kizárólag azt a gyermeket jelenti, aki rokonsági kapcsolatban áll e munkavállalóval, hanem az említett munkavállaló házastársának, illetve regisztrált élettársának gyermekét is, ha e munkavállaló hozzájárul e gyermek eltartásához. Ez utóbbi követelmény olyan ténybeli helyzetből ered, amelyet a hatóságoknak és adott esetben a nemzeti bíróságoknak kell vizsgálniuk, anélkül hogy meg kellene határozniuk e hozzájárulás okait, vagy számszerűsíteniük kellene annak pontos mértékét.

Aláírások